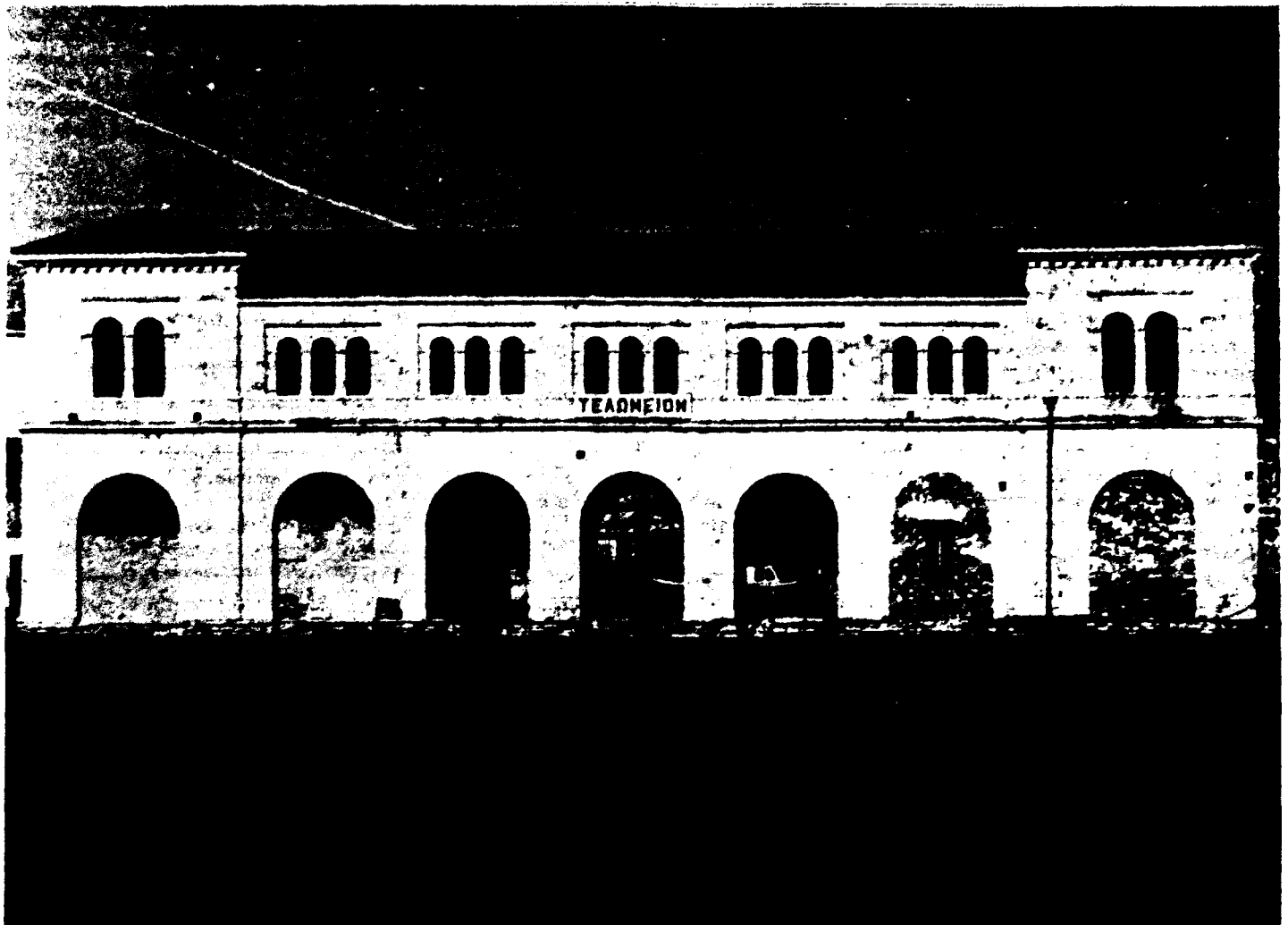

* Τό κείμενο αυτό βασίζεται σέ εισηγήση που έγινε στις 14.5.82 στά πλαίσια του Σεμινάριου Σπουδών Πολεοδομίας-Χωροταξίας που ὀργάνωσε ἡ ἔδρα Β' Πολεοδομίας, του Α.Π.Θ. τόν Μάιο του '82. Τίτλος τῆς Εἰσηγήσης «'Ο νέος νόμος γιά τά ἀναπτυξιακά κίνητρα καί ἡ περιφερειακή ἀνάπτυξη».

Νέος νόμος «γιά τήν παροχή κινήτρων» 1262/82

*Μετά τίς ἀλλεπάλληλες ἀλλαγές στίς ἀρχικές προθέσεις... που εἶναι ἡ ΑΛΛΑΓΗ,**

Δημήτρης Χατζησωκράτης

Νέος νόμος λοιπόν «γιά τήν παροχή κινήτρων ἐνίσχυσης τῆς Οἰκονομικῆς καί Περιφερειακῆς Ἀνάπτυξης τῆς Χώρας...»!

Τό σχέδιο του νόμου αὐτοῦ, (1262/82), που ἀντικαθιστᾷ πλέον τόν Ν. 1116/81, ἦλθε ταυτόχρονα μέ τήν κατάθεση του προϋπολογισμοῦ του '82 καί κυρίως μέ τό φορολογικό νομοσχέδιο, που προκάλεσε ἔντονες ἀντιδράσεις καί ἀπό τήν πλευρά τῶν ἐργα-

ζομένων ἀλλά κυρίως ἀπό τούς ἐμποροβιομήχανους. Καί ὀλοκλήρωσε¹ γιά τή φάση αὐτή τά βασικά οἰκονομικά μέτρα τῆς κυβέρνησης.

Πρόκειται γιά νομοθέτημα που περιλαμβάνει: Γενικές διατάξεις-Ὁρισμούς, Ἐπιχορήγηση ἐπενδύσεων, Ἐπιδότηση ἐπιτοκίων, Ἀφορολόγητες ἐκπτώσεις, Αὐξημένες ἀποσβέσεις, Κίνητρα γιά ἐπενδύσεις Ἑλλήνων του ἐξωτερικοῦ, Κίνητρα γιά πρακτική τεχνική ἐκπαίδευση, Συμπληρωματικές τροποποιητικές καί μεταβατικές διατάξεις. (βλ. Εἰσηγητική Ἐκθεση, σελ. 2).

Τό πρώτο προσχέδιο ἦλθε στή δημοσιότητα στίς 11 Μαρτίου. Κατατέθηκε στήν κοινοβουλευτική ἐπιτροπή στίς 2.4.82 καί τελικά ψηφίστηκε στό σύνολό του στίς 4.6.82.

Μεταξύ πρώτου καί ἔκτου(!) προσχεδίου, τῶν ἀρχικῶν, σχεδόν καθημερινῶν, δηλώσεων του κ. Πρωθυπουργοῦ καί κυρίως

1. Ἐδῶ φάνηκε ξεκάθαρα ἡ ἐγκαινίαση μιᾶς πρακτικῆς στή βάση τῆς ὀποιᾶς παρουσιάζονται νομοσχέδια μέ ἔντονα προοδευτικές διατάξεις γιά νά κουτσουρευτοῦν ἀργότερα μέ τροπολογίες που ὀ... ἴδιος εἰσηγητής ἐπιβάλλει(!). Θά μπορούσε νά ὑποθέσει κανεῖς διτι οἱ συζητησμοί

των ύπουργών του, και των τελευταίων, των συνεχών αναβολών για κατάθεση στην κοινοβουλευτική επιτροπή του τελικού σ.ν. που κατατέθηκε αλλά και κύρια αυτού που κατατέθηκε στην ολομέλεια της βουλής, ή μία υποχώρηση και αλλαγή ακολουθούσε την άλλη. Τό σ.ν. αυτό έγινε τό πεδίο υποχωρήσεων προς τους Βιομήχανους (ίσως νάναι και αυτός ένας λόγος που κατατέθηκε σχεδόν ταυτόχρονα σάν αντίσταθμισμα των «σημαντικών επιβαρύνσεων»!) που τους επιβάλλονται από τό φορολογικό¹.

Και αυτό γιατί στό φορολογικό νομοσχέδιο δέν ήταν δυνατόν νά γίνουν αλλαγές ύπέρ του κεφαλαίου όταν από την άλλη τό σύνολο των εργαζομένων δοκιμάζεται. Τουλάχιστον την κατακραυγή του κόσμου θά προκαλούσαν. Στο σ.ν. για τά κίνητρα δέν υπάρχουν σημεία αντίπαράθεσης και διαφορετικής στάσης απέναντι στους εργαζόμενους και στό κεφάλαιο και οι υποχωρήσεις δέν είναι καταφάνερες και... συγκρίσιμες...

Τό ότι οι βιομήχανοι μέ τους συνδέσμους τους άντέδρασαν έντονα, απειλούσαν μέ συνέχιση της επενδυτικής άποχής και αντιπρότειναν όρους που ούσιαστικά αναιρούσαν όλες τις βελτιώσεις στον 1116/81 αλλά και τά θετικά σημεία του προηγούμενου, δέν καθιστά τό νόμο αυτόματα «προοδευτικό» και άνοιχτό στα προβλήματα που αντιμετώπιζει ή χώρα και στις απαιτήσεις του λαού.

Άρκει νά κοιτάξει κανείς τον τύπο τον Νοέμβρη και τον Δεκέμβρη του '80 και άμέσως αντιλαμβάνεται ότι τό ίδιο γινόταν και τότε, μέ κυβέρνηση που κατά βάση έκφραζε τά συμφέροντα των Βιομηχάνων.

Μέ δεδομένο ότι κάθε μεταπολεμική αναπτυξιακή πολιτική περιέχει σάν αναπόσπαστο στοιχείο «τά κίνητρα», θεωρούμε άπαραίτητο νά ξεετάσουμε εάν και κατά πόσο τή δοσμένη στιγμή τό νέο νομοθέτημα «...θά προωθήσει άποφασιστικά τήν ά-

νάπτυξη μιας βιώσιμης και ανταγωνιστικής ιδιωτικής οικονομίας που θά συμπορεύεται μέ τον ευρύτερο κρατικό τομέα, στην πραγματοποίηση των κοινωνικοοικονομικών στόχων που επέλεξε ό ελληνικός λαός...» (Δηλώσεις κ. Α. Λάζαρη 2.4.82).

Θά αναφερθούμε στις βελτιώσεις και καινοτομίες του νέου νόμου αλλά και στις αδυναμίες και, τό κυριότερο, στις ελλείψεις, ύστερα άλλωστε και από τις βασικές αλλαγές που έγιναν. Η κριτική δέν θά αναφέρεται πλέον σε προθέσεις ή σε «...όράματα» που έδωσαν τή θέση τους στον... ρεαλισμό, αλλά στα συγκεκριμένα άρθρα και τις σαφέστατες ύποχρεώσεις που άπορρέουν απ' τον δοσμένο πλέον Νόμο².

Θά περιοριστούμε στα άρθρα που άφορούν κύρια τά προβλήματα περιφερειακής βιομηχανικής ανάπτυξης³.

Είναι άναγκαία τά κίνητρα; Και σε ποιά κατεύθυνση;

Και πρώτα απ' όλα. Είναι άναγκαία τά κίνητρα;

Στις χώρες, όπου κυρίαρχος τρόπος παραγωγής είναι ό καπιταλιστικός, τά κίνητρα, οι διευκολύνσεις, που παρέχονται από τό κράτος ή την περιφερειακή διοίκηση μέ σκοπό τήν προώθηση παραγωγικών επενδύσεων, τήν αύξηση της άπασχόλησης, τήν άποκέντρωση οικονομικών δραστηριοτήτων σε περιοχές λιγότερο «έγκυστικές» για τήν ιδιωτική πρωτοβουλία, είναι μία «νομιμοποιημένη» πλέον διαδικασία.

«Τά κίνητρα έχουν στόχο νά εισαγάγουν τή διάσταση της χωροταξίας στις αποφάσεις των επιχειρήσεων». (Βλ. Rapport du Comité d' aménagement du territoire. Préparation du 8me plan. '81-'85, p. 103).

Στήν περίπτωση της ελληνικής οικονομίας ένα καθεστώς κινήτρων έχει καταστεί πραγματικά άναγκαίο. Και αυτό γιατί ό συγκεκριμένος και ιδιόμορφος τρόπος ανάπτυξης της χώρας

των δυνάμεων, οι πιέσεις κ.λπ. ύποχρεώνουν σε μία τέτοια στάση. Όταν όμως αυτό επαναλαμβάνεται και σε άλλα νομοσχέδια (βλέπε αντί-330, τροπολογία αντί-643/77) τότε ή ύπόθεση αυτή... τουλάχιστον δέν είναι πειστική. Συγκεκριμένα, από τήν ήμέρα της πρώτης δημοσίευσης μέχρι τήν εισαγωγή του σ.ν. στην ολομέλεια της Βουλής έγινε μία πληθώρα τροπολογιών που καθιστούν τό νόμο άγνωριστο σε πολλά σημεία σε σχέση μέ τις αρχικές μορφές του. Βλέπε διπλασιασμό του κατωτάτου όριου από τό όποιο και πέρα τό κράτος συμμετέχει στο μετοχικό κεφάλαιο, δηλαδή από 200 σε 400 έκ.ατ. καθώς και τό προαιρετικό αντί του ύποχρεωτικού της συμμετοχής και άπόδοση των μετοχών, όχι πλέον στην Τ.Α. αλλά στις τράπεζες επενδύσεων, επανένταξη στο σύστημα κινήτρων της επιδότησης επιτοκίου, αύξηση από 15% σε 30% των ποσοστιαίων μονάδων επιχορήγησης των ειδικών επενδύσεων στην περιοχή Α, ένοποίηση των περιοχών Δ και Ε σε Δ μέ τά κίνητρα της Ε, που ύποβαθμίζει στην πράξη - και σύμφωνα μέ τις αρχικές εξαγγελίες - τή δυνατότητα διαφορικής επέμβασης σε έπαρχίες ή νομούς μέ διαφορετικό βαθμό προβληματικότητας, συρρίκνωση του ποσοστού ίδιας συμμετοχής που πρέπει νά δαπανηθεί για ν' άρχίσει μετά νά παρέχεται ή κρατική επιχορήγηση, άπαλειφή της διάταξης για τήν έγγραφη δικαιολόγηση των τραπεζών εντός 15 ήμερών σε περίπτωση άπόρριψης από τή μεριά τους, συμπερίληψη διάταξης που όρίζει ότι δέν πρόκειται νά αύξηθει από 41% σε 46% ό φορολογικός συντελεστής επί των άδιανεμητων κερδών έφ' όσον ή επιχείρηση πραγματοποιεί επενδύσεις... άλλόιωση ούσιαστική του κολυδιαφημισμένου άρθρ. 20 που άποτελοοσε τό πρώτο βήμα για τήν κατοχύρωση του έθνικού έλέγχου πάνω στις μεταβιβάσεις και εξαγορές ελληνικών επιχειρήσεων από ξένες, εξαίτηση

των περιορισμών για τήν άπολαβή ύψηλών κινήτρων που προβλέπονταν για τους Έλληνες του έξωτερικού (δηλαδή νά είναι φυσικά πρόσωπα και νά έγκαθίστανται μόνιμα στην Ελλάδα), διαγραφή και της άτομικής προσκάθειας σε σημείο του σ.ν. για συμπερίληψη στις περιοχές (Α) του τμήματος του Ν. Βοιωτίας (κοινότητες Οινόφυτων, Σχηματαρίου, Άγίου Θεωμά και Τανάγρας)... κατάργηση της άθροισης όλων των διασυνδεδεμένων επιχειρήσεων προκειμένου νά ξευρεθεί τελικά τό ύψος της επένδυσης και νά άρχίσει πέραν των 400 έκ.ατ. ή συμμετοχή του δημοσίου στις επιχορηγήσεις...

2. Οι νέες και σημαντικές διατάξεις που επισημαινονταν και εξαίρονταν σε δύο προηγούμενα άρθρα (Βλ. Δ. Χατζησωκράτης: «Τό νομοσχέδιο για τά κίνητρα εισάγει νέα αντίληψη για τήν ανάπτυξη», Αύγη 16/4/82, 17/4/82), έχουν πλέον έντονα ύποβαθμιστεί και μοιραία ή κριτική θά πρέπει νά περιοριστεί στο τί δέν έγινε!

3. Τά αναπτυξιακά κίνητρα άφορούν τις επενδύσεις σε ξενοδοχειακές και τουριστικές εγκαταστάσεις. Οι μόνοι που δέν προβάλλουν έπιπλέον άπαιτήσεις και σχεδόν... χωρίς αντιρρήσεις άπολαμβάνουν κίνητρα, είναι οι επενδυτές στον τομέα αυτό. (Μόνο για τήν περίοδο, από ίσχύος του Ν. 1116/81 μέχρι 16.10.81, τό ύψος εγκρίσεων για ξενοδοχεία ήταν 11,3% του συνόλου, τό ύψος της επιχορήγησης ήταν, κατά μέσο όρο, 21,4% και κάλυπτε τό 7,52% του συνόλου των επιχορηγήσεων).

Μέ προσανατολισμένο τό ενδιαφέρον όλων στην ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα και των διαρθρωτικών του προβλημάτων, ή ύπόθεση αυτή έρχεται σε έντελως δεύτερη μοίρα. Από τήν αδυναμία αυτή δέν ξεφεύγει και τό παρόν άρθρο.

μας, που εντάθηκε την περίοδο '58-'73, μάς έχει οδηγήσει σ' ένα επίπεδο με έντονες διαρθρωτικές ανισορροπίες ανάμεσα σε κλάδους και με δξύτερες διαπεριφερειακές αλλά και ένδοπεριφερειακές ανισότητες.

Τό ζητούμενο είναι σέ ποιά κατεύθυνση και στή βάση ποιās στρατηγικής γιά τή βιομηχανική ανάπτυξη προωθείται κάθε φορά τό σύστημα αυτό τών κινήτρων⁴.

Από τό 1948 ως τό 1980 μέ μιά σειρά 47 νόμων, αναγνωστικών νόμων και νομοθετικών διαταγμάτων, 18 διαταγμάτων 5 πράξεων Ύπ. Συμβουλίου, 7 ύπουργικών αποφάσεων, 21 αποφάσεων Νομικής Επιτροπής, οί κυβερνήσεις τής δεξιάς διαμόρφωσαν ένα πολύπλοκο πλέγμα έμμεσων και «επίπεδων» κινήτρων⁵.

Βασικό χαρακτηριστικό τους ή χρησιμοποίηση μηχανισμών και διαδικασιών που τό κόστος τους δέν θά ήταν έμφανές. «Από τήν πλευρά τής δημιουργίας έντυπώσεων είναι συνήθως προτιμότερα διά τήν κυβέρνηση ή χρησιμοποίησις του φορολογικού συστήματος, παρά ή εις μεγάλην κλίμακα χορήγησις έπιχορηγήσεων, διότι τό κόστος διά τόν δημόσιον προϋπολογισμόν και τήν οικονομίαν είναι πολύ περισσότερο ένμφανές εις τήν τελευταίαν περίπτωσην άπ' ότι είναι εις τήν πρώτη. Έπομένως γίνεται εύκολώτερον άντικείμενον κριτικής και έλέγχου έκ μέρους τής άντιπολιτεύσεως του τύπου και τών ειδικών» (βλ. Γ. Κώττης, Ibid. σελ. 219).

Έτσι τά μόνα στοιχεία που διαθέτουμε γιά συνολική έκτίμηση τής συμβολής τών κινήτρων στήν ανάπτυξη και τό κόστος τους, είναι: α) Από τό 1961 ως τό 1975 σέ ιδιωτικές επενδύσεις ύψους 129.734.000.000 (σέ τιμές 1970) τά κίνητρα κόστισαν 45.449.000.000. Τό 35,03% δηλαδή (Αδημοσίευτη μελέτη Ε. Κανετάκη, Ύπ. Συντονισμού, 1977). β) Από παλαιά μελέτη του ΚΕΠΕ, προκύπτει ότι ή συνολικά έκτιμώμενη ακαθάριστη άπώλεια έσόδων του κρατικού προϋπολογισμού από τή θέσπιση τών φορολογικών κινήτρων γιά τά έτη 1959-63 ήταν 3.110 έκ. δρχ. (σέ τρέχουσες τιμές) ύποσημειώνοντας ότι δέν ήταν δυνατόν νά ύπολογισθούν επί πλέον άπώλειες έλλείψει στοιχείων. (βλ. ΚΕΠΕ «Η άποτελεσματικότητα τών φορικών κινήτρων έν Έλλάδι και προτάσεις διά τήν μεταρρύθμισιν αυτών». Αθήνα 1967 σελ. 104-105). Έξάλλου ό Ύπουργός Οικονομικών κ. Δρεττάκης στή συζήτηση τών προγραμματικών δηλώσεων ύποστήριξε ότι σέ άπώλεια έσόδων τά κίνητρα στοιχίσαν στον προϋπολογισμό του 1975 ποσά ύψους 9.726 έκ. δρχ. ένώ τό 1980 έφθασαν τά 21.651 έκ. δρχ.

Η τελευταία κυβέρνηση τής Ν.Δ. μετά από έντονότατες πιέσεις τών Βιομηχάνων (βλ. Δελτίο του ΣΕΒ, τεύχος 377, 15.3.78, «Θέσεις γιά τά κίνητρα») και στά πλαίσια τής ένταξης στήν ΕΟΚ, όπου γιά νά δοθούν οί έπιχορηγήσεις του Περιφερειακού Ταμείου άπαιτούν στά έθνικά κίνητρα «διαφάνεια», εισήγαγε και τήν καινοτομία τών έπιχορηγήσεων (grants, δωρεάν κεφαλαίων) μέ τόν Ν. 1116/81, που θά μπορούσαν νά άποτελέσουν ισχυρό όπλο στά χέρια του κράτους γιά τήν πραγματοποίηση τής επένδυσης, τόν τεχνολογικό προσανατολισμό τής και τήν εγκατάσταση σέ συγκεκριμένο χώρο, στο βαθμό βέβαια που ή κυβέρνηση δέν είχε τόν οικονομικό, πολιτικό και ιδεολογικό προσανατολισμό τής Ν.Δ.

Τό ΠΑΣΟΚ όμως στά πλαίσια τής συζήτησης στή Βουλή γιά τήν ψήφιση του Ν. 1116/81 είχε ταχθεί μέ όλους τούς όμιλητές

του άναφανδόν ένάντια στή θέσπιση του μέτρου.

«Η κυβέρνηση βρίσκει τό "θάρος" νά κάνει ένα άκόμη βήμα πρós τήν κατεύθυνση τής διόγκωσης τών παροχών. Πράγματι, γιά πρώτη φορά θεσπίζεται τό κίνητρο τής χορήγησης δωρεάν ζεστού νεπου χρήματος που έχει συγκεντρωθεί στά δημόσια ταμεία από τόν ιδρώτα τών φορολογουμένων Έλλήνων, από τό ύστέρημα τών εργαζομένων, γιά νά δοθεί άφειδώς, μέ άσυγκράτητη άληθινά γενναιοδωρία, σ' αυτούς που ύπόσχονται νά πραγματοποιήσουν κάποιες επενδύσεις». (Εισηγητής τής μειοψηφίας. Πρακτικά Βουλής, Συνεδρίαση ΜΗ 11.12.80 σελ. 2281).

Μέ τίς προγραμματικές δηλώσεις τής, μέ τή δεύτερη δέσμη τών οικονομικών μέτρων και κύρια μέ τό σ.ν. που έφερε στή βουλή γιά ψήφιση, και μπροστά «στο μέγεθος τών ευθυνών

4. Συνοπτικά θά μπορούσε νά αναφερθεί ότι γενικά ένα σύστημα κινήτρων άνάλογα μέ τόν άντικειμενικό του στόχο και τούς παράγοντες που θέλει νά επηρεάσει μπορεί νά περιλάβει διαφόρων ειδών κίνητρα που άφορούν: Τήν ένθάρρυνση τής πραγματοποίησης παγίων επενδύσεων, τή δημιουργία άποθεμάτων από τήν έπιχείρηση, τή δημιουργία κυκλοφοριακού κεφαλαίου, τή διευκόλυνση τής στέγασης ή μείωση του κόστους στέγασης τών έπιχειρήσεων, τή διευκόλυνση τής μετεγκατάστασης τής έπιχείρησης, τή διευκόλυνση τής λειτουργίας, τό κόστος μεταφοράς, τό κόστος παροχής ύπηρεσιών (ύδρευση έnergie, τηλεφωνο, άποχέτευση κ.λπ.), τήν όρθολογική όργάνωση τής έπιχείρησης, ένθάρρυνση τής έπιστημονικής έρευνας, συγχωνεύσεις έπιχειρήσεων κ.λπ., τή δημιουργία άπασχόλησης, τήν εκπαίδευση, άναπροσαρμογή, προσέλευση, μετεγκατάσταση εργατικού δυναμικού, τήν προστασία του περιβάλλοντος.

Τά κίνητρα αυτά γενικά μπορούν νά ταξινομηθούν σέ 4 ικατηγορίες:

α) δημοσιονομικά, β) χρηματοδοτικά, γ) διοικητικά, δ) βιομηχανικής και άστικής ύποδομής.

Μέ τόν σκοπό νά ύπηρετήσουν τούς παραπάνω στόχους χρησιμοποιούνται στο σύνολό τους ή ένμέρει (βλ. Γ. Κώττης: «Βιομηχανική άποκέντρωση και περιφερειακή ανάπτυξις ΙΟΒΕ 1980, σελ. 191-194). Έχει μεγάλο ένδιαφέρον, αλλά εκφεύγει τών στόχων του άρθρου αυτού νά εξετάσει κανείς διαχρονικά τήν ανάπτυξη τής έλληνικής βιομηχανίας και τό είδος καθώς και τήν ένότητα στόχων στήν όποία απέβλεπαν τά κίνητρα κάθε άντίστοιχη περίοδο.

5. Νόμοι: 843 48, 942 49, 2029 52, (Ν.Δ.) 2176 52, 2563 53, 2687 53, 2861 54, 3190 55, 3206 55, 3213 55, 3323 55, 3505 56, 3663 57, 3746 57, 3757 57, 3765 57, 3949 59, Ν.Δ. 4002 59, 4171 61, 4231 62, 4256 62, 4458 65, 4480 65, (Α.Ν. 89 67, 147 67, 156 67, 378 68, 543 68, 226 69), (Ν.Δ. 848 71, 849 71, 916 71, 1078 71, 1134 72, 1212 72, 1312 73, 1313 73, 1377 73, 1378 73), 216 74, 331 74, 12 75, 159 75, 231 75, 289 76, 742 77, 814 78, 849 78.

Διατάγματα: 26 64, 45 65, 496 65, 934 65, 324 66, 416 66, 670 66, 969 66, 1050 66, 599 67, 600 67, 253 68, 504 69, 689 69, 690 69, 199 73, 365 73, 933 75.

Πράξεις Ύπ. Συμβουλίου: 45 73, 177 75, 33 76, 10 78, 40 79 (συνοδευτική του Ν. 849 78).

Αποφάσεις Ύπουργών: Έθν. Οικ.-Οικ. 12561 72, Προγρ.-Έθν.Οικ.-Οικ. 9404 73, Πρ. Κυβ.σεως 539663 76, Συντ. Οικ. ΕΙ./6149 76, Συντ. Οικ. 9402 76, Οικ. Σ. 2407 78, Οικ. Ε. 9140 78.

Αποφάσεις Νομ. Έπ./πής: 1509 68, 95 75, 103 75, 110 76, 122 76, 123 76, 140 76, 146 77, 160 77, 162 77, 165 77, 169 77, 172 77, 186 77, 203 78, 206 78, 208 78, 212 78, 302 78, 304 78. Βλέπε α) Ν. Δαουλής-Ρεμαντά: «Κίνητρα Βιομηχανικής-Βιοτεχνικής μετ κής και τουριστικής ανάπτυξεως και παραγωγής». Έκδοση Γραφείου Διοικητικών Μελετών 1979 Αθήνα σελ. 13-16. β) Γ. Κώττης: Ibid. σελ. 176-180.

της» –όπως αυτή πλέον αντιλαμβάνεται– ή κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ αναγκάζεται για άλλη μία φορά να έλθει σε... ριζική αντίθεση... μ' αυτά που υποστήριζε πριν.

Το πρόβλημα που τίθεται σήμερα είναι κατά πόσον υπηρετείται σωστά η πρόθεση «για την ανάγκη παροχής αποφασιστικών κινήτρων για την επέκταση της βιομηχανικής δραστηριότητας, ειδικότερα δέ στους τομείς υψηλής τεχνολογίας και η ειδική μέριμνα για την αντιμετώπιση των επενδυτών που είχαν ήδη υποβάλει αιτήσεις με βάση το Ν. 1116 81...» (δεύτερη δέσμη μέτρων), καθώς και ποιά στοιχεία ή μέτρα πρέπει να βελτιωθούν ή να απαλειφθούν ή να αλλάξουν. Όλα αυτά στα πλαίσια πλέον ενός αναθεωρημένου 1262/82, που θα «υπηρετεί μίαν ανάπτυξη δημοκρατικά προγραμματισμένη και κοινωνικά ελεγχόμενη απ' τους εργαζόμενους, όπου βέβαια και η ιδιωτική πρωτοβουλία θα μπορεί να αναλάβει επενδυτικές δραστηριότητες με κερδοφόρα προοπτική γι' αυτήν ενώ παράλληλα, κράτος, περιφέρειες και εργαζόμενοι θα έχουν ουσιαστικά όφελη.

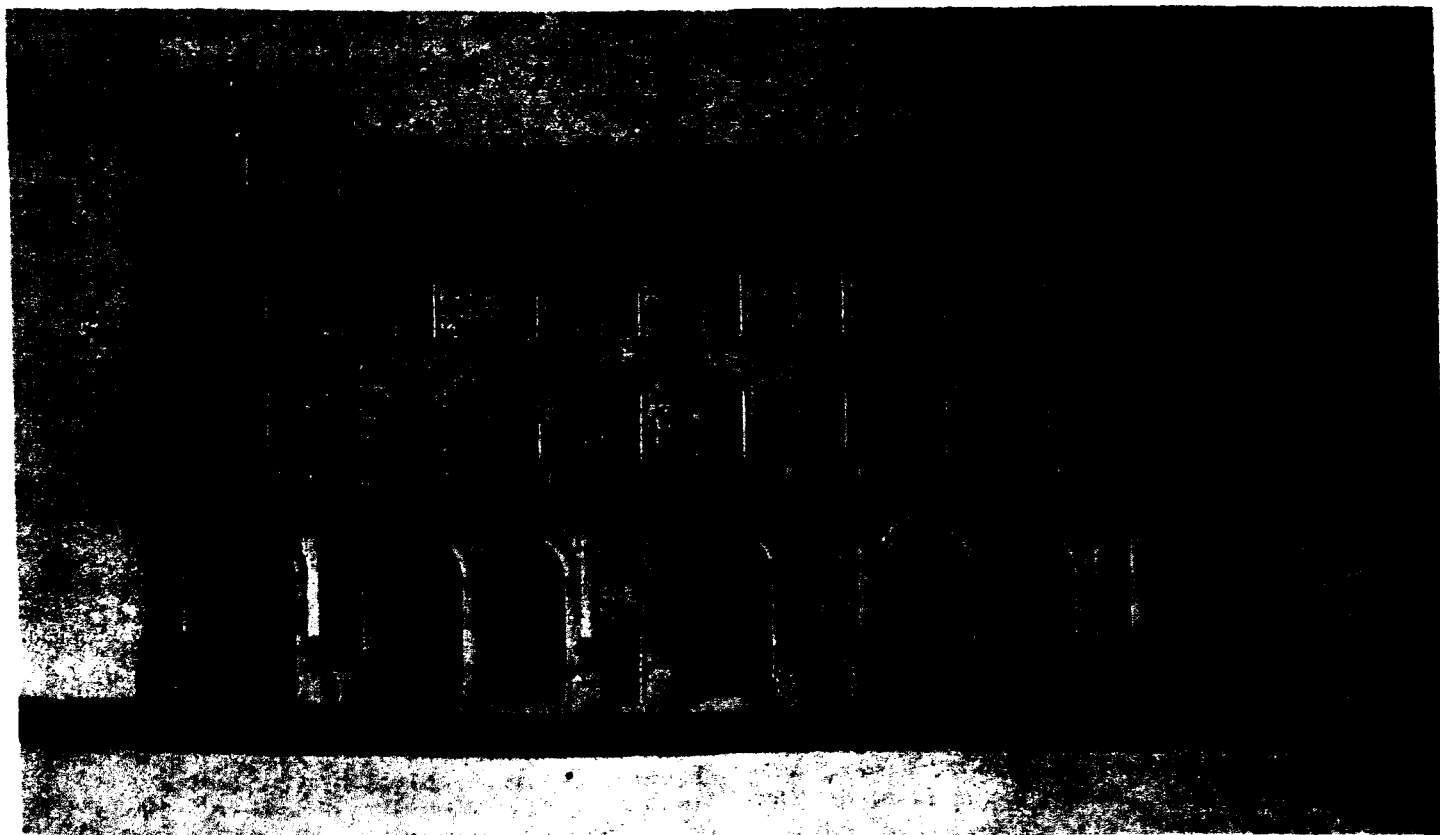
Ο νέος νόμος 1262/82 και η προοπτική του 5ετούς

Ο νόμος αυτός έχει μία ξεχωριστή σημασία μιά και διατάξεις του προβλέπονται να ισχύουν μέχρι το 1992. (Μέχρι σήμερα βέβαια κανένας νόμος σχετικά με τα κίνητρα δεν έχει ισχύσει πάνω από δύο χρόνια, με αποτέλεσμα, τουλάχιστον η αθεβαιότητα, να αποτελεί εμπόδιο επενδύσεων). Γι' αυτό και θεωρούμε απαραίτητες ορισμένες βασικές επισημάνσεις.

1. Θα υπέθετε κανείς ότι η ουσιαστική κριτική για το μοντέλο ανάπτυξης της ελληνικής βιομηχανίας, που μέχρι τώρα είχε γίνει είτε σε επίσημα κείμενα είτε σε αναλύσεις στελεχών του ΠΑΣΟΚ θα είχε δημιουργικά αξιοποιηθεί και ότι θα είχαν απαλειφθεί βασικά σφάλματα ή αδυναμίες των προηγουμένων νόμων, που όφειλονταν είτε στον ταξικό προσανατολισμό είτε στην έλλειψη ή αδυναμία εκσυγχρονιστικού πνεύματος. Θα μπορούσε κανείς να αποδεχτεί ότι μιά τόσο συνολική και ουσιαστική κριτική των σφαλμάτων και μιά σε βάθος δουλειά στη βάση μιάς νέας φιλοσοφίας, μιάς δυναμικής άποψης για την ανάπτυξη, δεν ήταν δυνατόν να γίνει στο χρονικό αυτό διάστημα –γιατί για προετοιμασία πριν από τις εκλογές ούτε λόγος να γίνεται... μετά το πρόγραμμα των 100 ημερών!! Δεν θα μπορούσε όμως κατ' ουδένα τρόπο να δεχτεί ότι μιά αναμόρφωση σε βασικά σημεία, που θα υπήρχε κάποια δομική διαφορά με τον Ν. 1116 81, (π.χ. ανώτατο όριο και κλιμάκωση των επιχορηγήσεων, σύσταση επιτροπών ελέγχου, αποκέντρωση αποφάσεων, έλεγχος εξαγοράς των επιχορηγούμενων κ.λ.π.) δεν θα βοηθούσε το ξεμπλοκάρισμα των πέντε μηνών που προηγήθηκαν του σ.ν. και των... τριών που ακολούθησαν μέχρις ότου δημοσιευτεί σε ΦΕΚ. (16 Ιουνίου!).

Ταυτόχρονα, η οριστική διατύπωση ενός νέου θεσμικού πλαισίου θα παραπέμποταν στη διαδικασία της εκπόνησης του 5ετούς Προγράμματος '83-'87, όπου, στη βάση των ξεκαθαρισμένων αναπτυξιακών στόχων, θα «έδενε» και ο νέος αναπτυξιακός νόμος.

Όταν προσδιορίζεται ο χρόνος ισχύος μέχρι το 1992, συνδέε-

ται, τουλάχιστον για την τετραετή διακυβέρνηση, ή όλη αναπτυξιακή πολιτική της με το νόμο αυτό. Και είναι τελικά αυτός που εκφράζει το ΠΑΣΟΚ στη φάση αυτή;

2. Η νέα περιφερειακή δομή που παρουσιάζεται με την κατανομή των περιοχών από Α-Δ καθώς και οι κλάδοι που θα δέχονται τις ενισχύσεις είναι αυτές και αυτοί που σίγουρα και απόλυτα προσδιορισμένα θα αναφέρονται στο Σετές: Και αν ναι, αυτό θα γίνει στη βάση μιας κατάταξης του τύπου «Ψηλή, Μέση, ή Χαμηλή ενίσχυση», όπως π.χ. προβλεπόταν απ' την Πράξη του Ύπ. Συμβουλίου από 4.3.81; ή στη βάση των κριτηρίων α-ε που προβλέπονται από το άρθρο 7, § 2 του νόμου; Και ποιά είναι ή σχετική βαρύτητα των κριτηρίων; ποιο είναι το μοντέλο που τά συνδέει, και που τόσο διαφημίστηκε στην αρχή ότι θα υπάρξει, έτσι ώστε ο καθένας επενδυτής να ξέρει σε ποιο κλάδο να επενδύσει και με τι δεδομένα τεχνολογικά και πόσο –τό κυριότερο– αναμένεται να ωφεληθεί; Ποιός (ή ποιοί) συντελεστές της παραγωγής προκρίνεται να επιδοτηθεί κυρίαρχα ή περισσότερο απ' τους άλλους, ανάλογα με τον κλάδο, έτσι ώστε και ο επενδυτής να ξέρει σε ποιόν κλάδο θα μπορούσε να επενδύσει, με τι δεδομένα τεχνολογικά και πόσο –τό κυριότερο– αναμένεται να ωφεληθεί;

Από ποιά μελέτη έχουν προκύψει;

(Απ' όσα γνωρίζουμε ή μοναδική μελέτη που εκπονείται πάνω στις «στρατηγικές επιλογές για την ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας» από ομάδα επιστημόνων υπό τον καθηγητή Κ. Βαϊτσο μόλις τον Φεβρουάριο παρέδωσε πρώτα πορίσματα και όπως είναι φυσικό αναφέρεται στα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα της βιομηχανίας χωρίς να προβάλλει και τις επιλογές των κλάδων. Αναμένεται να ολοκληρώσει την εργασία της τόν Ίούλιος '82, βλ. Κ. Βαϊτσο και συνεργάτες «Στρατηγικές επιλογές για την ανάπτυξη της Έλληνικής Βιομηχανίας». Υ.Β.Ε., 1982).

Ακόμη περισσότερο. Η επιστημονική άποψη, αλλά και οι θέσεις του ΠΑΣΟΚ στη Βουλή και στις διακηρύξεις του για συγκριτικά πλεονεκτήματα κλάδων και πριμοδότηση αντίστοιχων περιοχών που, πώς, και πότε θα υλοποιηθούν; (Ο 1262/82 δεν αναφέρεται καθόλου αλλά παραπέμπει απλά... σε κατοπινές αποφάσεις του Ύπουργού Συντονισμού, που βέβαια δίνουν πίστωση χρόνου για έπεξεργασία αλλά δεν ξεπερνούν την προφανή αδυναμία ενός νέου νόμου που αντικαθιστά άλλον).

Έχει ξεκαθαρίσει ή κυβέρνηση και έχει ήδη πάρει τις αποφάσεις της πάνω στις απαιτήσεις για ανάπτυξη, στις μεταβολές στο μέγεθος, στην κλαδική διάρθρωση της μεταποιητικής απασχόλησης, στην εξειδίκευση στη μεταποίηση των διάφορων νομών της χώρας;

Ο βαθμός της σημερινής προβληματικότητας, οι απαιτήσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη και ο καθορισμός προτεραιοτήτων για την επίλυση των υπάρχοντων προβλημάτων τί σχέση θα έχουν μεταξύ τους; Χωρίς μιά τέτοια επιλογή, που απ' τα πράγματα δεν ήταν δυνατόν να είναι έτοιμη, οι χωροταξικές προτεραιότητες μένουν... στον αέρα! (Βλέπε προσπάθεια διατύπωσης μιάς παρόμοιας προβληματικής και στο Γραφείο Δοξιάδη. «Έθνικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα της Ελλάδος. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ». Έκθεση αρ. 19 Τόμος III. Όκτ. 1980 σελ. 177-187).

Από δω, συνακόλουθα, απορρέουν και τα πύρα κάτω: Ο ανεπεξέργαστος αυτός προσανατολισμός δεν θα δημιουργήσει προηγούμενα, διαμορφωμένες καταστάσεις, δουλειές περιοχών, δεσμεύσεις κεφαλαίων και δεν θα προκαλέσει συνέπειες, ουσιαστικά εμπόδια ή και διαστρεβλώσεις για τον μελλοντικό σχεδιασμό –μιά και ήδη περιμένουν περί τις 2.700 αιτήσεις ύπαγωγής, σύμφωνα με δηλώσεις του ύφυπουργού κ. Ρουμελιώτη (17.3.82) και απ' αυτές κάποιες, μέσα από κατεπείγουσες διαδικασίες, θα προχωρήσουν ιδιαίτερα μετά το χρονικό διάστημα των 8-9 μηνών που θάχει ήδη περάσει και τις έντονες πιέσεις των τελευταίων μηνών;

Και το σημαντικότερο: την ευθύνη πλέον της μεταβατικής περιόδου δεν θα την έχει ή προηγούμενη κυβέρνηση αλλά ή τωρινή και αποκλειστικά.

Αν απ' την άλλη δεχτούμε ότι αυτή θα είναι ή συνολική αντίληψη της κυβέρνησης για την αύξηση της απασχόλησης, τη συγκράτηση του πληθυσμού στην περιφέρεια, την ανάπτυξη των παραγωγικών δραστηριοτήτων και των περιφερειών, τότε θα πρέπει να αναρωτιόμαστε ποιά είναι ή ριζική διαφορά της στον τομέα αυτό με τη Ν.Δ. που την πολιτική της τό ίδιο τό ΠΑΣΟΚ άπερριπτε; (Δέν είναι τυχαίο ότι σχεδόν όλόκληρος ο τύπος αλλά και βασικοί εκφραστές των εκσυγχρονιστικών τάσεων της Ν.Δ. μιλούν γιά «ίδιου φιλοσοφία»!).

3. Η οικονομία της χώρας βρίσκεται σε μιά περίοδο εξαιρετικά δύσκολη την όποια είμαστε ύποχρεωμένοι να ξεπεράσουμε με θυσίες.

Σχηματικά: Πρέπει να γίνουν επενδύσεις γιά ν' αρχίσει να κινείται ή οικονομία.

Οι επενδύσεις να γίνουν βασικά σε κλάδους με προοπτική επιβίωσης, με εισαγωγές νέων τεχνολογιών, με παραγωγή αναβαθμισμένου τεχνολογικά περιεχομένου των προϊόντων και σε όρισμένους επιλεγμένους κλάδους ύψηλης τεχνολογίας («πήδημα βατράχου»). (Βλέπε και προτάσεις της Ομάδας Έργασίας της ΕΛΕΜΕΠ στο συνέδριο του ΤΕΕ «ή βιομηχανία στην Ελλάδα 2-6.2.81. Οικονομικό πλαίσιο, σελ. 11-12).

Παράλληλα πρέπει να εξασφαλιστεί ή απασχόληση (ή άνεργια αρχίζει να παίρνει άνησχητικές διαστάσεις, 140.000 οι άνεργοι στις άστικές και ήμιαστικές περιοχές σύμφωνα με έρευνα της Eurostat τό 1981 την όποια και άποδέχεται ή ελληνική κυβέρνηση) και ή συγκράτηση και αύξηση των θέσεων απασχόλησης στην περιφέρεια.⁶

Οι δύο παραπάνω στόχοι, αντίφατικοί στην αρχική τους προσέγγιση, πολύ δέ περισσότερο σε περίοδο κρίσης, μπορεί να αρχίσουν να υλοποιούνται με έντονη παρέμβαση του δημόσιου.

α) δίνοντας προτεραιότητα σε ανάπτυξη κλάδων, που είτε εξυπηρετούν την έσωτερική αγορά, είτε έπεξεργάζονται πρώτες και ένδιάμεσες ύλες των περιφερειών (κλάδοι κατά βάση έντασης εργασίας), ή σε ανάπτυξη επιλεγμένων κλάδων έντασης εξειδι-

6. Οι άλχημείες της κυβέρνησης της Ν.Δ. με τη δημοσίευση των πρώτων στοιχείων της άπογραφής του '81, δέν κατάφεραν να κρύψουν ότι ή Αθήνα συγκεντρώνει τό 30% του πληθυσμού (28.7% τό 1971) και ή Θεσσαλονίκη τό 8,8% (8% τό 1971) καθώς και τό πολύ άνησχητικό γεγονός, ότι ή αύξηση που παρουσιάζουν οι νομοί είναι ίση και μικρότερη των αντίστοιχων πρώτευουσών(!).

κευμένης εργασίας, και εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα στις ίδιες τις περιοχές (νομούς ή περιφέρειες) να πάρουν στα χέρια τους την υπόθεση της απασχόλησης και της ανάπτυξης.

β) ενισχύοντας σε εθνικό επίπεδο σχέδια επενδύσεων αιχμής (βλ. παραπάνω) και σε περιοχές επιλεγμένες εκ των προτέρων.

Ο Ν. 1262/82 με φιλοδοξία ισχύος μέχρι 31.12.92 και με δεδομένο ότι επίκειται ή θεσμοθέτηση του Β^ο βαθμού αυτοδιοίκησης ενώ ήδη οι νομαρχίες καλούνται να παίξουν ένα καθοριστικό ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία, δεν δίνει όσο θάπρεπε βάρος, τουλάχιστον στο γράμμα του, στην υπόθεση της απασχόλησης και συγκράτησης πληθυσμού. Θάπρεπε από τώρα να αξιολογήσει τα κριτήρια ανάπτυξης και να δώσει τη δυνατότητα σε περιοχές με έντονα προβλήματα να προκαλέσουν και να υποδεχτούν επενδύσεις επιχορηγώντας και από τον προϋπολογισμό μέσα από ειδικό κονδύλι – σε πρώτη φάση – του ΣΑΝΤ με τον σκοπό να εξασφαλίσουν την απασχόληση και τα πολλαπλασιαστικά φαινόμενα που απορρέουν.

Τό πρόβλημα δεν είναι μόνο να κάνουν επενδύσεις οι Ο.Τ.Α. αλλά και να έχουν τη δυνατότητα να εγκρίνουν και να προσελκύουν επενδύσεις στον χώρο τους.

Μιά και μιλάμε για προοπτική καλό θά 'ταν να δούμε μία νέα εμπειρία απ' τη Γαλλία όπου αντιμετωπίζονται ιδιαίτερα όξυμένα προβλήματα δίνουν και ανάλογες, πάντα με την νέα διοικητική δομή τους, λύσεις.

Αντικατέστησαν παλαιότερους τύπους κινήτρων με δύο νέους:

i. Περιφερειακά κίνητρα για την απασχόληση: Οι περιφέρειες θά χρηματοδοτούν κυρίως με δικά τους κονδύλια. Θά μπορούν να καθορίζουν και να θέτουν σε εφαρμογή τη δική τους χωροταξική πολιτική. Θά μπορούν να καθορίζουν τους χώρους εγκατάστασης, τις δραστηριότητες που προκρίνουν, τα κατώφλια κατανομής και την κλιμάκωση του ποσού. Δύο όρια δεν μπορούν να δίνουν επιχορήγηση παρά μέχρι την 30στή θέση απασχόλησης και 20.000 φρ. που μπορεί για τις προβληματικές περιοχές να φτάσει στα 40.000 φρ.

ii. Κίνητρα χωροταξικά: έκφραση της εθνικής αλληλεγγύης με σκοπό να βοηθηθούν οι περιφέρειες να ξεπεράσουν τις «αδυναμίες» τους. Η απόφαση θά λαμβάνεται σε εθνικό επίπεδο σε περιπτώσεις: α. Στα πλαίσια της βιομηχανικής αναδιάρθρωσης περιοχών παρακμής, β. για προσανατολισμό μεγάλων επενδύσεων πάνω από 25 εκατ. φρ., γ. για υλοποίηση μερικών έργων σε περιοχές που παρουσιάζουν επίκαιρες δυσκολίες, δ. για την αντιμετώπιση σχεδίων για τον τριτογενή τομέα και την έρευνα εθνικού ενδιαφέροντος. (βλ. La lettre de la DATAR, N° 65, 12/81-1/82 σελ. 1-4 και N° 66, 2/82 σελ. 1).

Σε μία τέτοια προοπτική θά 'πρεπε να βαδίζει η τουλάχιστον νάναι ανοιχτός ο νέος νόμος. Βέβαια θά πρέπει να υπογραμμιστεί τό θετικό στοιχείο ότι για πρώτη φορά αποκεντρώνεται η διαδικασία έγκρισης επενδύσεων στην περιφέρεια. Και μία και ό θεσμός επιβάλλεται για πρώτη φορά, είναι «λογικό» να επιζητείται ή «στενή» παρακολούθηση από τό 'Υπ. Συντονισμού για την αποτελεσματικότητά του. Θάπρεπε όμως να 'ταν και ανοιχτό στην προοπτική ενεργότερης και αποφασιστικής συμμετοχής νομαρχών και Τ.Α. – όχι απλά σαν μέλη μιάς γνωμοδοτικής επιτροπής.

Βελτιώσεις σε σχέση με προηγούμενους νόμους... αλλά και ανεπάρκειες

Θά επιχειρήσουμε μιά διεξοδικότερη κριτική των βελτιώσεων που περιλαμβάνονται σε σχέση με προηγούμενους, καθώς και μιά επισήμανση των ελλείψεων αλλά και των μέτρων που θά έπρεπε να προβλέπονται με δεδομένη πλέον την πολιτική επιλογή για ένα νέο αναπτυξιακό νόμο στη φάση αυτή. Είναι αυτόνοτο ότι ή κριτική αυτή θά περιλαμβάνει και την εικόνα που προβλήθηκε με τά αρχικά προσχέδια. Τά μέτρα που θά προτεινεται στην κατεύθυνση της αναθεώρησης, και τό ΤΕΕ πρόβαλε άμεσα ό.π. «...οι προβλέψεις του Ν Σ κατά κλάδο και περιφέρεια θά πρέπει να αναθεωρηθούν μετά όριστικοποίηση του 5ετούς, (βλ. ενημερωτικό δελτίο. Τ.1202 19.4.82 σελ. 6) δεν μπορεί παρά να επαναφέρουν προδευτικές διατάξεις που... διαγράφηκαν. (Η σειρά που ακολουθούμε, ακολουθεί τά άρθρα του νόμου).

1. Διευρύνεται σημαντικά ό κατάλογος των επιχειρήσεων που υπάγονται στα κίνητρα με ουσιαστική επέκταση στο χώρο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Είναι σημαντικό βήμα για την προσέλκυση εργατικού δυναμικού στην περιφέρεια, ή υπαγωγή της αγοράς ή ανέγερσης καινούριων εργατικών κατοικιών στην έννοια της παραγωγικής επένδυσης.

Αποτελεί όμως παραχώρηση ή θεώρηση της συνεισφοράς γηπέδων ή οικοπέδων στο ποσοστό της ίδιας συμμετοχής. Θεωρούμε αναγκαίο τον αποκλεισμό και της αγοράς και του συνυπολογισμού στο ύψος της ίδιας της συμμετοχής και για όλες τις περιοχές! Δεν είναι δυνατόν να γίνεται διά μιάς ό κάτοχος κάποιου οικοπέδου... «δυναμει» βιομήχανος!

2. Οι περιοχές της επικράτειας από πέντε (5!) που προβλέπονταν αρχικά και παρά τό ότι ή διαίρεση αυτή προβλήθηκε σαν πολύ θετικό μέτρο στην κατεύθυνση της κάλυψης του διαφορετικού βαθμού προβληματικότητας επαρχιών και νομών, έγιναν τελικά (4!) συνωστίζοντας την όλοτητα σχεδόν των νομών στην Γ' περιοχή. Ο 'Υπουργός Συντονισμού θά έχει πλέον τη... διακριτική ευχέρεια να προσδιορίζει αυτός τά ύψη και τις διαφοροποιήσεις!

Οί αλλαγές βέβαια, όπως άλλωστε και οι αρχικές προτάσεις δεν βγαίνουν από μιά ανάλυση ούτε φαίνεται να έχουν γίνει στη βάση ενός μοντέλου ανάπτυξης διαφορετικού απ' τά προηγούμενα. Παρουσιάζεται μιά έντελώς επίπεδη θεώρηση που ούτε καν υποστηρίζει τη μελλοντική επιλογή για τό πενταετές μιάς πολυπολικής ή μιάς κατά μήκος οδικών άξόνων – νέων κυρίως – ανάπτυξης, σε αντίθεση με την απορριπτέα απ' τό ΠΑΣΟΚ όλιγοπολική ανάπτυξη των ΚΕΠΑ από τις προηγούμενες κυβερνήσεις. Ο τρόπος και ή ευκολία με την όποια προστίθεντο νομοί στην παραπάνω κατηγορία απ' αυτήν που ήσαν στο προηγούμενο σ.ν., καθώς και ή... τελική μείωση των περιοχών σε τέσσερεις, θεωρούμε ότι μπορούν να πείσουν τον αναγνώστη για τούς παραπάνω ισχυρισμούς.

Μερικά παραδείγματα: α) Από πού συνεπάγεται ότι ή Λαυρεωτική θέλει κίνητρα για την ανάπτυξη της; Δεν φτάνει τό γεγονός ότι ή περιοχή διαθέτει ζώνη επαγγελματικών εγκαταστάσεων, που δεν ύφίστανται πολλές πλέον στον Ν. Αττικής, ότι στην ευρύτερη περιοχή της θά αναπτυχθεί(;) τό διεθές αερο-

δρόμιο τῶν Σπάτων, καί ὅτι ὁ λιμένας τοῦ Λαυρίου παρουσιάζει καί γι' αὐτό τό λόγο ἀλλά καί ἐξαιτίας τῆς συμφόρησης τοῦ Πειραιᾶ, οὐσιαστικές προϋποθέσεις ἀνάπτυξης:

Ἡ τροποποίηση, ὑπαγωγή ἀπ' τήν Α στήν Β, γίνεται ἀπλά γιά νά διαφέρει ἀπ' τόν Ν. 1116/81: Ἐν πάμει ὁμως πιό πίσω βλέπουμε νά συμπίπτει μέ τόν... Ν. 849/78.

β) Ἡ ζώνη τῶν 20 χλμ. ἀπ' τή μεθόριο πού ἐντάσσεται στήν περιοχή Δ', ἔχει γίνει στό παρελθόν ἀντικείμενο ἐντονότατης κριτικῆς, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τή σχέση της μέ τόν ὑπόλοιπο νομό, τά προγράμματα ἀνάπτυξης του κλπ. Συγκεκριμένα: Στό νομό Ἰωαννίνων (περιοχή Γ') ἡ ζώνη τῶν 20 χλμ. ἀνήκει στή Δ', δηλαδή ἡ διαφορά μόνο στό maximum τῆς ἐπιχορήγησης καί στό ποσοστό τῆς ἴδιας συμμετοχῆς εἶναι 10% τῆς ἐπένδυσης.

Τό πρόγραμμα τῆς συγκέντρωσης τῶν Βιομηχανικῶν μονάδων τοῦ Ν. Ἰωαννίνων πού συνδέεται μέ τή λειτουργία καί ἀνάπτυξη Ζωνῶν εἰδικῶν προγραμμάτων καί τῆς Βιομηχανικῆς Περιοχῆς, θά συνεχίσει νά κινδυνεύει καί μόνο ἀπό τήν ὑπαρξη αὐτῆς τῆς διαφοράς. (Ἐν ληφθεῖ ὑπόψη, ἄρθρο 3 § 4, ὅτι οἱ Ζώνες καί οἱ ΒΙΠΕ, σέ ὅ,τι ἀφορᾷ τίς ἐπιχορηγήσεις καί τήν ἐπιδοτήση ἐπιτοκίου θά ἔχουν τίς ἴδιες ἐνισχύσεις, παραμένουν πάντα οἱ διαφορές καί στήν ὑποχρέωση γιά τό ποσοστό ἴδιας συμμετοχῆς καί στίς ἀφορολόγητες ἐκπτώσεις (ἄρθρο 12) καί στίς αὐξημένες ἀποσβέσεις (ἄρθρο 15)). Ἐτσι κινδυνεύει νά συνεχιστεῖ τό φαινόμενο τῆς «στρεβλῆς» ἀνάπτυξης ἀκριβῶς στή γραμμῆ-ὄριο τῶν 20 χλμ. μέ ἐπιχειρήσεις πού ὀτιδήποτε ἄλλο παρά προεξοφλοῦν τήν ἀνάπτυξη στίς περιοχές αὐτές καί μέ παράλληλη «ἐρήμωση» τοῦ ὑπόλοιπου νομοῦ (βλέπε ἐπίσης προβλήματα Ν. Κιλκίς κ.λπ.).

Εἶναι βέβαιο πῶς τό μέτρο αὐτό ἔχει στόχο τήν ἐξασφάλιση τῆς ἀνάπτυξης τῶν περιοχῶν καί τή συγκράτηση τοῦ πληθυσμοῦ στίς παραμεθόριες περιοχές.

Θάταν ὁμως περισσότερο ἀποδοτικό καί σέ περιφερειακό καί σέ ἐθνικό ἐπίπεδο – μέ περιορισμό τῶν ἀνεπιθύμητων «ἀνισοροπιῶν» – ἂν συνοδεύονταν ἀποκλειστικά ἀπό κλάδους πού θά εἶχαν σχετικό συγκριτικό πλεονέκτημα, καθῶς καί μέ τήν ἀνάπτυξη βιομηχανικῶν ἐξαγωγικῶν προϊόντων πρὸς τίς γειτονικές χώρες πού ἡ μέχρι τώρα «ἐθνική, ἀμυντική» πολιτική δέν ἐπέτρεπε.

γ) Θά περίμενε κανεῖς τουλάχιστον μεγαλύτερη τόλμη ἀπό τήν κυβέρνηση γιά νά προχωρήσει αὐτό πού ἄρχισε δειλᾶ – ἀλλά καί μέ μιά ἀπόφαση σταθερή – ἡ Ν.Δ. μέ τόν Ν. 1116/81. Νά θεωρήσει δηλαδή τό τμήμα τοῦ Ν. Κορινθίας πού συνορεύει μέ τόν Νομό Ἀττικῆς καί μέχρι τόν Ἰσθμό σάν περιοχή Α. Τή διάταξη αὐτή τήν περιέχει βέβαια καί ὁ Ν. 1262/82 ἀλλά σταματάει... ἐκεῖ.

Δηλαδή δέν ὑφίσταται πραγματικό πρόβλημα ὑπερσυγκέντρωσης Βιομηχανικῶν στό τμήμα τοῦ νομοῦ Βοιωτίας πού καταλαμβάνουν οἱ κοινότητες Οἰνοφύτων, Σχηματαρίου, Ἄγ. Θωμᾶ καί Τανάγρας καθῶς καί ἡ πόλη τῆς Χαλκίδας; Ὑπάρχει κανεῖς μελετητική καμιά χωροταξική μελέτη ἢ καμιά κριτική σοβαρή τοῦ συστήματος κινήτρων πού νά μήν περιέχει αὐτή τή βασική ἐπισήμανση;

Θεωροῦμε ὅτι στοιχειώδης εὐαισθησία θά ἐπέβαλε τήν ὑπαγωγή τῶν παραπάνω τμημάτων στήν περιοχή Α. Μέ ἐξαίρεση τῶν προγραμμάτων τῶν ὑπαρχουσῶν ἤδη βιομηχανικῶν γιά ἐπέκταση καί ἐκσυγχρονισμό τους, πού γι' αὐτά θά πρέπει νά ἰ-

σχύουν οἱ ἐνισχύσεις τῆς περιοχῆς Β' καί γιά ἓνα προσδιορισμένο ἀπό τώρα διάστημα (ὄχι μεγαλύτερο τῆς 5ετίας).

3. Βασικός νεωτερισμός, σέ σχέση μέ τό παλαιότερο καθεστῶς κινήτρων, εἶναι ἡ συμμετοχή τοῦ Δημοσίου στό μετοχικό κεφάλαιο τῶν νέων ἐπενδύσεων.

Γιά ἐπένδυση ἀπό 400-600 ἑκατ. τό μισό πού θά δικαιούται ὁ ἐπιχειρηματίας σέ ἐπιχορήγηση θά δίνεται σάν δωρεά καί τό ὑπόλοιπο θά νά συμμετοχή τοῦ δημοσίου. Γιά πάνω ἀπό 600 ἑκατ. ὀλοκληρῆ ἢ ἐπιχορήγηση θά εἶναι τοῦ δημοσίου (ὅπως ἀναφέραμε μετά ἀπό ἀσφυκτική πίεση τῶν βιομηχανῶν τά ποσά ἔχουν διπλασιαστεῖ!).

Ἡ πρόταση αὐτή ξεκινᾷ ἀπό μιά βασική σωστή θέση. Δέν εἶναι δυνατόν νά δίνεται δωρεάν ἐπιχορήγηση ἢ γενικότερα κίνητρα ἀπό ἓνα ὕψος ἐπενδύσεων καί πέρα. Ὁ στόχος τῶν κινήτρων εἶναι νά «προκαλέσουν» καί νά βοηθήσουν τήν ἐπένδυση, καί ὄχι νά φτάσουν σέ ὕψη τέτοια πού θά ξεπερνοῦν τό συνολικό ὕψος ὀλοκληρωμένων καί σημαντικῶν ἐπενδύσεων. Γι' αὐτό καί σέ ἄλλες χώρες ὅπως π.χ. στήν Ἰταλία, τά κίνητρα μειώνονται ὅσο μεγαλώνει τό ὕψος τῶν ἐπενδύσεων ἢ ὅπως στή Γαλλία ὑπάρχει ἓνα ἀνώτατο ὄριο ἐπιχορηγήσεων (βλ. καί τά πρόσφατα κατατοπιστικά ἄρθρα τῶν Κ. Κιούση, Λ. Παπακωνσταντινίδη «Ἡ πολιτική κινήτρων στίς χώρες τῆς ΕΟΚ» Οἶκ. Ταχ.μος, 20.5.82. Γαλλία σελ. 55-60, 27.5.82. Ἰταλία σελ. 56-58).

Θεωροῦμε ὅτι ἐνῶ ἡ ἀρχή εἶναι σωστή, ἡ ὀλοκληρωσὴ του μέ τήν μετοχοποίηση ἀπό ἓνα σημείο καί πέρα εἶναι λαθεμένη καί στή φάση πού διατρέχει ἡ οἰκονομία τῆς χώρας, ἐπικίνδυνη.

Εἶναι ἀναγκαῖος ὁ προσδιορισμός ἐνός ἀνώτατου ὁρίου πέραν τοῦ ὁποίου δέν θά δίνεται καμιά ἐπιχορήγηση.

Οἱ βιομήχανοι βέβαια ἀντιδρῶν ζωνηρά στό μέτρο εἴτε γιατί δέν δέχονται νά ἔχουν ἐξαρχῆς συνεταῖρο τό κράτος μέ τά λογῆς γραφειοκρατικά ἐμπόδια εἴτε – καί τό κυριότερο – γιά λόγους ἐντονης ἀντίθεσης πρὸς διαδικασίες, ἔστω καί δειλές, μιᾶς κρατικῆς συμμετοχῆς στίς ἐπιχειρήσεις. (Ἡ κυβέρνηση βέβαια ὑποχώρησε, καί προβλέπεται πλέον ἢ... προαιρετική συμμετοχή!).

Τό μέτρο αὐτό καί δέν εἶναι ἀναγκαῖο καί ἐξαντλεῖ τοὺς διαθέσιμους πόρους τοῦ προϋπολογισμοῦ. Καί αὐτό γιατί καί τό κράτος δέν ἀποκτᾷ τόν ἔλεγχο τῆς ἐπιχειρήσεως καί ἡ ἀποδοτικότητα τῶν πόρων, πού ἀργότερα ἐνδεχόμενα θά μεταβιβάζονται στήν Τ.Α., εἶναι ἀμφισβητήσιμη – καλύτερα νά χρηματοδοτηθοῦν μέ ἄλλους πόρους οἱ ΟΤΑ – καί τυχαῖα «εὐνοοῦνται» οἱ Ο.Τ.Α. πού στήν περιοχή τους ἔχει ἐγκατασταθεῖ ἡ δοσμένη ἐπιχείρηση. (Βέβαια καί αὐτή ἡ προοδευτική διάταξη στή πλαίσια τῆς ἐσωτερικῆς λογικῆς τοῦ σ.ν. ...ἀλλάξε καί αὐτή στό τελικό σχέδιο καί βέβαια στό Νόμο καί οἱ μετοχές πλέον θά μεταβιβάζονται στίς Τράπεζες ἐπενδύσεων!). Τό κυριότερο ὁμως εἶναι ὅτι τό κράτος θά ἐξαντλεῖ τάχιστα τό κονδύλι πού θά ἐγγράφεται στόν Προϋπολογισμό Δημοσίων Ἐπενδύσεων γιά τόν τομέα αὐτό, τά δύο προσεχῆ χρόνια, παρῶντας πόρους ἔστω καί μέ τή μορφή μετοχικοῦ κεφαλαίου.

Ἐπισημαίνουμε ὅτι γιά τόν τομέα Βιομηχανία - Ἐνέργεια - Βιοτεχνία γιά τό 1981 διατίθενται 2.600 ἑκατ. (παρουσιάζει μιά μείωση -46,9% σέ σχέση μέ 1981).

Ἀπό ποῦ θά βγοῦν τά κεφάλαια αὐτά γιά τή σειρά τῶν ἐπενδύσεων πού περιμένουν νά ὑπαχθοῦν στό νέο νόμο; Καί εἶναι ἀνάγκη «σῶναι καί καλά» τό κράτος νά συμμετάσχει σέ μιά διαδικασία μέ ἀμφίβολα ἀποτελέσματα;

4. Παρά τις επίσημάνσεις και την έντονη κριτική στον Ν. 1116 81 για την ασάφεια και απροσδιοριστία των ποσοστών επιχορηγήσεων, επαναλαμβάνονται και πάλι... τὰ ίδια.

Ἡ διακύμανση αὐτὴ μεταξύ ἐλαχίστου καὶ μεγίστου (π.χ. 20% - 50% ἀντίστοιχα) δημιουργεῖ μεγάλη ἀβεβαιότητα γιὰ τοὺς ἐπενδυτές. Καὶ αὐτὸ γιὰτὶ δὲν γνωρίζουν ὅταν παίρνουν ἀποφάσεις γιὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπενδύσεων πού θὰ προγραμματίσουν, ἐάν θὰ πάρουν τὴν ἐνίσχυση, καὶ τὸ κυριότερο, ποῖο θὰ εἶναι τὸ μέγεθος τῆς. Αὐτὸ σὲ πολλές περιπτώσεις ἔχει σάν ἀποτέλεσμα νὰ μὴν παίρνει ὑπόψη τοῦ ὁ ἐπενδυτῆς τὴν ἐνίσχυση πού ἀναμένει ἀπὸ τὸ κράτος (ἄρα ἀκυρώνεται ὁ στόχος τῶν κινήτρων) ἢ νὰ ὑποτιμᾷ τὸ μέγεθος τῶν ἀναμενόμενων ἐνισχύσεων καὶ κατ' ἐπέκταση καὶ τὶς προγραμματιζόμενες ἐπενδύσεις. Σὲ μιὰ φάση πού ὅλες οἱ χώρες τείνουν σὲ μιὰ ὅσο τὸ δυνατόν «αὐτοματοποίηση» τῆς διαδικασίας παροχῆς κινήτρων, ἡ χώρα μας μὲ τὸ νόμο αὐτὸν συνεχίζει στὴν ἀντίθετη κατεύθυνση. Ἡ τελικὴ γνώμη καὶ τῆς διοίκησης καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Συντονισμοῦ συνεχίζει νὰ εἶναι... ὁ ἀποφασιστικὸς παράγοντας. (βλ. ΚΕΠΕ: «Τὸ σύστημα κινήτρων περιφερειακῆς καὶ Οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης. Περιγραφή, Ἀξιολόγηση, Νέες Προτάσεις». Ἐκθεση Ὁμάδας Ἐργασίας. Ἀθήνα 1980, σελ. 207-208).

Θὰ ἔπρεπε τουλάχιστον νὰ καθορίζονταν τὰ ποσοστὰ γιὰ κάθε

περιοχὴ καὶ κατηγορία ἐπιχειρήσεων μὲ μιὰ ἐλάχιστη διακύμανση μεγίστου καὶ ἐλαχίστου ὄριου. Π.χ. 30%, -25%, κ.ο.κ.

Θετικὴ ἦταν ἡ διάταξη στὰ πρῶτα προσχέδια γιὰ τὸν περιορισμὸ τῆς ἐπιχορήγησης - ἀπὸ 45% σὲ 19% σὲ σχέση μὲ τὸν προηγούμενο νόμο - γιὰ τὶς εἰδικές μορφές ἐπενδύσεων, καὶ κύρια γιὰ ἐπενδύσεις προστασίας περιβάλλοντος στὴν περιοχή Α (δηλ. Ἀθήνα καὶ Ν. Θεσ. νίκης). Ἐντάσσεται στὰ πλαίσια τῆς διακηρυγμένης ἀρχῆς «Ὁ ρυπαίνων πληρώνει».

Τὸ σ.ν. ὅμως πού τελικὰ κατατέθηκε καὶ ὁ νόμος προβλέπει... 30% γιὰ τὴν περιοχή Ἀθηνῶν! Δέν εἶναι δυνατόν καὶ γιὰ τὰ μέτρα προστασίας νὰ πληρώσει καὶ πάλι τὸ Δημόσιο κατὰ τὸ ἕνα τρίτο, καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὴν περιοχή Ἀθηνῶν.

Γιὰ περιοχές μὲ προβλήματα ρύπανσης τῆς ἀτμόσφαιρας ἐνδέχεται νὰ ἐπιχορηγοῦνται ἐπενδύσεις προστασίας περιβάλλοντος (ἀναγκαῖος ἐδῶ ὁ καθορισμὸς τῆς μείωσης τοῦ συνολικοῦ φορτίου ρύπανσης ἀνά τόνο παραγόμενου προϊόντος) καὶ ταυτόχρονα ἐγκυβερνητικὲς ἐξοικονόμησης ἐνέργειας πού θὰ ἐπιβαρύνουν σάν τέτοιες τὸ περιβάλλον. π.χ. μετατροπὴ καυσίμου ἀπὸ μαζοῦτ σὲ ἄνθρακα στὴν Περιοχὴ Πρωτεύουσας.

5. Κατὰ τὸ παρελθόν εἶχε παρατηρηθεῖ ἐντονότατα τὸ φαινόμενο νὰ παρουσιάζονται ὑψηλότατοι ἀριθμοὶ ἐγκρίσεων γιὰ ἐπενδύσεις ἐνῶ τὰ ποσὰ τῶν πραγματοποιουμένων ἐπενδύσεων μόλις ἔφταν

τό 20% στην περίοδο που θα 'πρεπε, να 'χει γίνει ή επένδυση⁷.

Η έμμεση ή άμεση απόρριψη της χρηματοδότησης από τις τράπεζες εγκριμένων αιτήσεων, είναι ένας από τους κύριους λόγους αυτής της μεγάλης διαφοράς.

Η εξέταση των αιτήσεων με τραπεζικά κριτήρια και όχι πάντα αναπτυξιακά, αλλά και η «άπλοχεριά» απ' τήν άλλη του Ύπ. Συντονισμού βραχυκύκλωναν τό όλο σύστημα, τους επενδυτές και... τους άερητζήδες βέβαια.

Ο Ν. 1262/82, παρ' ότι επισημαίνει τό πρόβλημα που όντως υπάρχει, με τή διαδικασία άναπομπής του θέματος για επανεξέταση ή ένδεχόμενη χρηματοδότηση από τήν ΕΤΒΑ είναι έντελώς άνεπαρκής (έγινε άνεπαρκέστερος με τήν άπάλειψη τής ύποχρέωσης για έγγραφη, έντός 15ημέρου, δικαιολόγηση τών τραπεζών) και δέν λύνει τό πρόβλημα άν δέν προσδιοριστούν με άκρίβεια οί διαδικασίες και οί διασυνδέσεις Τραπεζών και Ύπουργείου. (Βλέπε και σχετική πρόταση του Δ. Στεργίου, Οίκ. Ταχ.μ.σ., 7.1.82 σελ. 5-6).

6. Τελικά ή επίδότηση του έπιτοκίου έντάχθηκε και πάλι στά κίνητρα μετά τήν κινητοποίηση τών... βιομηχάνων. Θεωρούμε όμως, απ' τήν πλευρά τής μείωσης του δημοσιονομικού κόστους τών κινήτρων, ουσιαστικότερο τόν περιορισμό τών τραπεζικών κερδών μέσα απ' τήν μείωση τών έπιτοκίων χορηγήσεων για επενδύσεις που θά μπορούσε να περιληφθεί σάν διάταξη.

Νέες και σημαντικές διατάξεις του νόμου

Θεωρούμε πολύ σημαντικές τίς διατάξεις που εισάγονται για πρώτη φορά στο καθεστώς κινήτρων για τήν ανάπτυξη:

1. Τή διάταξη για άποκέντρωση διαδικασίας έγκρισης τών αιτήσεων μέχρι 200 έκ.ατ. από τίς περιφερειακές υπηρεσίες του Ύπ. Συντονισμού. (Πέρα βέβαια απ' τίς προτάσεις μας - βλέπε παραπάνω - για τήν προοπτική του θεσμού αυτού).

2. Τή διάταξη (άρθρο 6 § 7) που δίνει τόν καθοριστικό και άποκλειστικό ρόλο για επενδύσεις βιοτεχνίας, χειροτεχνίας και οικολογίας μέχρι 10 έκ.ατ. στον ΕΟΜΜΕΧ που είναι και ό φορέας με κύριο άντικείμενο τήν άνάδειξη τών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Έτσι και άποκεντρώνεται ή διαδικασία έγκρίσεων και άποκτά και ουσιαστικό περιεχόμενο ό φορέας που είχε τήν εύθύνη του τομέα αυτού, χωρίς να έχει μέχρι τώρα και τό βασικό λόγο στη χρηματοδότηση.

3. Τή διάταξη για σύσταση Γνωμοδοτικής Έπιτροπής Έλέγχου που μπορεί να υποβάλει τά στοιχεία άξίας τών μηχανημάτων στο Συμβούλιο Έρευνας Τιμών.

Η διάταξη από μόνη της είναι θετική και συνιστά νέο στοιχείο στην κατεύθυνση άξιολόγησης και άποφυγής ύπερτιμολογήσεων. Δέν είναι όμως δυνατόν να συγκριθεί με τίς άρχικές προτάσεις τών προσχεδίων αλλά άκόμη και του σ.ν. που κατατέθηκε στην κοινοβουλευτική έπιτροπή που πρόβλεπαν τή λειτουργία τριών Έπιτροπών Έλέγχου (Οικονομικού, Λογιστικού, Τεχνικού). Τό ΤΕΕ στις κατ' άρθρο προτάσεις του επισημαίνει και αυτό (βλ. ένημερωτικό δελτίο, Τ. 1208, 31.5.82 σελ. 8). «Σάν άρχή ή πρόβλεψη της ήταν θετική και διασφάλιζε τόν ουσιαστικότερο έλεγχο. Ύποστηρίζουμε τή διατήρηση του θεσμού...». Πρέπει να επισημάνου-

με ότι ό θεσμός τών Γνωμοδοτικών Έπιτροπών είχε συναντήσει τήν έντονότατη αντίθεση του ΣΕΒ και τών περιφερειακών τμημάτων και όχι τή λογική τής άπογραφειοκρατικοποίησης...

Είναι άναγκαίο στην άναθεώρηση που πρέπει να γίνει μετά τή διατύπωση του 5ετούς ό θεσμός αυτός πρέπει να επαναφερθεί.

Μέ τήν άπαραίτητη έξασφάλιση του συντονισμού τών έπιτροπών αυτών για τήν άποφυγή χρονοτριβών, καθώς και τήν άναγκαία στελέχωση τών έπιτροπών με ειδικευμένο μόνιμο προσωπικό θά μπορούσε να γίνει δυνατή ή άποτροπή επενδύσεων χωρίς καμία προοπτική και βιωσιμότητα αλλά και τό κυριότερο τών ύπερτιμολογήσεων του έξοπλισμού, που είχε γίνει μέχρι τώρα ό κανόνας (φτάνοντας πολλές φορές και στο 15πλάσιο τής πραγματικής τιμής).

4. Τή διάταξη που για πρώτη φορά εισάγει τό πολιτισμικό στοιχείο (!) στο καθεστώς κινήτρων, προβλέποντας άποσβέσεις 100% τό πρώτο έτος τής επένδυσης, άνεξάρτητα περιοχής, για κατασκευή και εύπρεπισμό κτιρίων και έγκαταστάσεων, για άναυχη έργα του παλλήλων καθώς και τών δαπανών για έργα τέχνης έλληνικών καλλιτεχνών μέσα στα κτίρια τών επιχειρήσεων.

5. Τή διάταξη που προβλέπει τήν άντιμετώπιση επενδύσεων που άναλαμβάνουν έλληνες έργαζόμενοι στο έξωτερικό και οί ναυτικοί, άποδίδοντάς τους όλα τά εύεργετήματα που άπολαμβάνουν οί συνεταιριστικές και οί επιχειρήσεις τών Ο.Τ.Α.

Βέβαια ή άπάλειψη από τό άρθρο 17 τής προϋπόθεσης ότι θά πρόκειται για φυσικά πρόσωπα και ότι θά έγκαθίστανται μόνιμα στην Έλλάδα έγκυμονεί ουσιαστικούς κινδύνους και έξαγωγής κερδών στο έξωτερικό και άντιπροσώπευση ξένων συμφερόντων από τους έλληνες έργαζόμενους (όποτε αυτή ή ίδια ή πρόθεση του άρθρου καταστρατηγείται).

6. Τή θέσπιση του έθνικού έλέγχου στην έξαγορά έλληνικών επιχειρήσεων από ξένες, με τή διάταξη που άπαγορεύει τή μεταθίβαση έπιχείρησης που έχει ύπαρχει στο νόμο αυτόν πριν απ' τήν περίλευση 10ετίας.

Η διάταξη αυτή απέχει πολύ από τό άρχικό άρθρο 20 που άποτελούσε τό πρώτο βήμα για τήν κατοχύρωση του έθνικού (αλλά και κοινωνικού, απ' τήν πλευρά τών έργαζομένων) έλέγχου πάνω στις μεταθίβασεις και έξαγορές έλληνικών επιχειρήσεων από ξένες και «έλληνικές» επιχειρήσεις. Τό άρθρο αυτό δέχτηκε τά πλέον συντονισμένα πυρά απ' τους εκπροσώπους και του ξένου και του έλληνικού κεφαλαίου.

Τό άρχικό άρθρο πρόβλεπε τήν άπαγόρευση όποιασδήποτε

7. Μεταξύ 1976-1981 με βάση τά κίνητρα του Ν. 289/76 και ειδικά στη Θράκη πραγματοποιήθηκαν 232 επενδύσεις ύψους συνολικού 8.521.356.000 δρχ. έναντι 1124 και 64.690.863.000 δρχ. που έγκρίθηκαν. Ποσοστό πραγματοποίησης 20,64% και 13,17% αντίστοιχα. (Υ.Π.Α.Θ. «Θράκη - Άνάλυση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στη μεταποίηση με βάση τά κίνητρα του Ν. 289/76» Ύπ. Συντονισμού. Κομνηνή 1982).

Σύμφωνα με τά διαθέσιμα στοιχεία και για τόν Ν. 1116/81 (διάστημα από ισχύος μέχρι 16.10.81) από 140 έγκρίσεις για μεταποίηση καταβάλλονται έπιχορηγήσεις μόνο για 29 (20,7%) και άντιπροσωπεύονται έπιχορηγήσεις που φθάνουν τό 11,7% του συνολικού ποσού που έγκρίθηκε.

πράξης που θα διέθετε προς όποιονδήποτε τρίτο τό 20^ο, και πάνω των περυσιακών δικαιωμάτων, του κεφαλαίου ή των ψήφων ελληνικών επιχειρήσεων χωρίς προηγούμενη έγκριση των ύπουργών Συντονισμού και Οικονομικών και για όλες τις επιχειρήσεις που έχουν ύπαρχει σε όποιονδήποτε αναπτυξιακό νόμο!

7. Τήν πρόβλεψη κινήτρων για τήν πρακτική εκπαίδευση μαθητών σε βιοτεχνικές και βιομηχανικές μονάδες με τή συμμετοχή του ΟΑΕΔ.

Σημαντικό είναι τό μέτρο που σκοπεύει, στή βάση προγραμμάτων άπασχόλησης, στήν καταπολέμηση τής άνεργίας με τήν έπιχορήγηση από τόν ΟΑΕΔ επιχειρήσεων και γενικά έργοδοτών, με σκοπό τή δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ή και τή διατήρηση θέσεων σε επιχειρήσεις που άπασχολούν προβληματικές κατηγορίες εργαζομένων (άρθρο 29).

Διατάξεις που θά πρέπει νά ένωματωθούν σ' ένα αναθεωρημένο Ν. 1262/82

Έπισημαίνοντας για μία άκόμη φορά ότι ό Ν. 1262/82 προωθήθηκε πρωθύστερα σε σχέση με τό 5ετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης και κατά συνέπεια οί προβλέψεις του κατά κλάδο και περιφέρεια θά πρέπει νά αναθεωρηθούν μετά τήν όριστικοποίηση του 5ετούς, προτείνουμε όρισμένες θέσεις τις όποιες θεωρούμε βασικές για ένα νόμο άποτελεσματικό και συνεπή στις διακηρύξεις τής ίδιας τής κυβέρνησης... «για οικονομικό και κοινωνικό μετασχηματισμό» (βλ. είσηγητική έκθεση).

1. Έτόν 1262/82 έχει άπαλειφθει, και σωστά, ή ύποχρέωση για κάθε έπιχορηγούμενη επένδυση νά δημιουργούνται τουλάχιστον δέκα μόνιμες θέσεις άπασχόλησης. Η διάταξη αυτή του Ν. 1116/81 ήταν σύμφωνη με διατάξεις που προβλέπονταν από τόν Κανονισμό του Περιφερειακού Ταμείου τής ΕΟΚ.

Ό όρος αυτός που ήταν και εύκολος στήν καταστρατήγησή του και δημιουργούσε προβλήματα στις διαδικασίες αύξησης τής παραγωγικότητας και του έκσυγχρονισμού βάλλονταν από πολλές πλευρές σε εύρωπαϊκό επίπεδο. Έτσι σύμφωνα και με τό άρθρο 12 που αντικαθιστά πλέον τό άρθρο 4 § 1, 2 του Κανονισμού Άριθ. 724/75 (& 3325/80) του Συμβουλίου για τήν ίδρυση του Περιφερειακού Ταμείου και ψηφίστηκε τέλη του Άπρίλη και στό Εύρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ή ύποχρέωση τής δημιουργίας ή διατήρησης 10 θέσεων εργασίας έχει άπαλειφθει (βλ. «Πρόταση Κανονισμού τής Έπιτροπής των Εύρωπαϊκών Κοινοτήτων προς τό Συμβούλιο «Περί τροποποίησης του Κανονισμού 724/75 περί ίδρύσεως Ε.Τ.Π.Α.» (ΟΜ (81) 589 Τελικό).

Παρ' όλα αυτά σε περίοδο όπου ή άνεργία άρχίζει νά κάνει έντονη τήν εμφάνισή της θά έπρεπε στόν 1262/82 τό ποσό των έπιχορηγήσεων νά συνδέονταν και με ένα άνώτατο όριο συναρτημένο με τόν αριθμό των άπασχολήσεων που θά δημιουργεί ή επένδυση.

Τό άνώτατο αυτό όριο θά πρεπε νά είναι άρκετά ψηλό για νά ναι άποτελεσματικό. Τό όριο αυτό θά πρέπει νά άναπροσαρμόζεται κατά ταχτικά διαστήματα για νά έναρμονίζεται και με τήν άνοδο των άπαιτουμένων επενδύσεων άνά θέση εργασίας και νά ακολουθεί τήν άνοδο των τιμών.

2. Η αναπτυξιακή διαδικασία προϋποθέτει και τή γεωγραφική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού.

Θεωρούμε άναγκαία τήν έπαναφορά και ουσιαστική ένεργο-

ποίηση, με τις κατάλληλες προσαρμογές, του Άρθρου 12 του Ν. 849/78 «περί κινήτρων κινητικότητας εργατικού δυναμικού» που ποτέ βέβαια δέν τέθηκε σ' έφαρμογή... άπ' τους ίδιους που τόν θέσπισαν.

Στή βάση του άρθρου αυτού προβλέπονταν καταβολή από τόν ΟΑΕΔ, στους διακινούμενους έκτός του τόπου τής μόνιμης κατοικίας τους με σκοπό τή μόνιμη άπασχόληση, έπίδομα μεταγκατάστασης, ένοικίου και άλλες συναφείς παροχές για τήν κάλυψη δαπανών μετακίνησης και νέων συνθηκών στέγασης και διαμονής. Άντίστοιχα προβλέπονταν και στους διακινούμενους για άπασχόληση περιορισμένης διάρκειας κλπ.

Στήν ίδια λογική είναι άναγκαία ή εξασφάλιση στις άποκεντρωμένες ή άποκεντρώσιμες βιομηχανίες του άπαραίτητου τεχνικού και έπιστημονικού προσωπικού ύψηλης στάθμης. Γι' αυτό ή πρόταση για έπίδότηση των μισθών του προσωπικού των παραπάνω κατηγοριών πρέπει νά εξετασθει.

3. Βασικό μειονέκτημα του νόμου, όπως άλλωστε και όλων των μέχρι σήμερα αναπτυξιακών νόμων, είναι ή έλλειψη τής ιδέας των... «άντικινήτρων» ανάπτυξης για τήν έγκατάσταση επιχειρηματικών μονάδων, κεντρικών γραφείων, βιομηχανοστασιών στήν Εύρύτερη Περιοχή Πρωτεύουσας (Ε.Π.Π.).

Η Ε.Π.Π. παρά τους περιορισμούς, τις δυσκολίες και τήν έλλειψη κινήτρων συνεχίζει νά είναι ή πλέον έλκτική για τους επιχειρηματίες. (Σύμφωνα με τις άπογραφές '63, '69 '73, '78 τής βιομηχανίας από τήν ΕΣΥΕ τό ποσοστό συμμετοχής των καταστημάτων στό σύνολο τής χώρας ήταν 30,13%., 34,65%., 38,06%., 39,80% αντίστοιχα, και τής άπασχόλησης 49,95%., 49,97%., 51,76%., 48,81% αντίστοιχα).

Τό παράδειγμα π.χ. τής μητροπολιτικής περιοχής του Παρισιού που από τό 1960 επιβάλλει άνταποδοτικά τέλη για τήν έγκατάσταση γραφείων επιχειρήσεων και βιομηχανικών καταστημάτων, κλιμακωμένα κατά περιοχές, (Art. L 520, R 520 du Code de l'Urbanisme) κάποτε θά πρεπε νά τολμήσει μία κυβέρνηση, πολύ περισσότερο μία κυβέρνηση... Άλλαγής, νά τό ακολουθήσει, με τις αντίστοιχες βέβαια προσαρμογές.

4. Έάν μέχρι τώρα τό κύριο βάρος των προσπαθειών και των κινήτρων ήταν προς τήν κατεύθυνση των βιομηχανικών επενδύσεων, ή σημερινή συγκυρία και προοπτική μās ύποχρεώνει νά έντατικοποιήσουμε τις προσπάθειές μας στήν κατεύθυνση των τριτογενών δραστηριοτήτων για μία μεγαλύτερη συμπληρωματικότητα βιομηχανίας και υπηρεσιών.

Πέρα άπ' τήν έλλειψη ύποδομής στήν περιφέρεια ή έλλειψη ουσιαστικών υπηρεσιών, (και δέν έννοούμε μόνο αυτές που είναι συνδεδεμένες με τήν κατανάλωση άπ' τόν πληθυσμό όπως οί μεταφορές και ή διανομή, αλλά και τις άναπτυσσόμενες έμπορικές ύπηρεσίες νέου τύπου έπεξεργασίας σημαντικών όγκων οικονομικών πληροφοριών) έχει οδηγήσει τις έδρες των επιχειρήσεων στήν Ε.Π.Π. και πολλές φορές και τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις.

Κατά συνέπεια είναι άνάγκη στό σύστημα των κινήτρων για τήν ανάπτυξη νά προβλεφθούν όροι για τήν προσέλκυση τριτογενών δραστηριοτήτων στήν περιφέρεια. (βλ. F. Delmotte «Σχέδιο έκθέσεως επί τής πρώτης περιοδικής έκθέσεως περί τής οικονομικής και κοινωνικής καταστάσεως των περιφερειών τής Κοινότητας. COM (80) 816 τελικό. 13.11.81 P.E. 73.432 άναθ.).

Τό γεγονός ότι οί υπηρεσίες έχουν καταστεί ή κύρια πηγή αύξησης τής άπασχόλησης, δέν μās επιτρέπει νά τίς θεωρούμε πλέον σάν άπλό ύπόλειμμα... αλλά σάν ένα πεδίο ουσιαστικότερης παρέμβασης.

Άνάγκη γιά ουσιαστική κρατική παρέμβαση

Βρισκόμαστε σέ μιά περίοδο επιδείνωσης τών διαρθρωτικών προβλημάτων τής οίκονομίας μας.

Γενικά σέ τέτοιες περιόδους τά περιφερειακά προβλήματα οξύνονται, οί ριζοκίνδυνες επενδύσεις σέ περιοχές ύπό ανάπτυξη άπορρίπτονται από τά συμβούλια τών επιχειρήσεων ή μετατίθενται στό μέλλον.

Δέν μπορούμε νά φανταστούμε περιπτώσεις κατιούσας φάσης του κύκλου πού νά ξεσπά σέ επενδυτική έκρηξη άλλά και μόνο μέ τήν παρουσία ενός δυναμικού περί επενδυτικών κινήτρων νόμου.

Υπάρχουν βέβαια τομείς μέσα στό σύνολο τής άγοράς όπου ή τρέχουσα ή προσδοκόμενη ζήτηση είναι πολύ δυνατή και θά μπορούσε νά άποτελέσει τή βάση γιά πολλές αίτήσεις γιά νέες επενδύσεις. Είναι όμως χαρακτηριστικό αυτών τών τομέων ότι ή προσφορά τους βρισκεται έξω άπ' τή χώρα. Είναι κυρίως διαρκή καταναλωτικά προϊόντα ύψηλης τεχνολογίας, βασικές ή ενδιάμεσες πρώτες ύλες ύψηλης τεχνολογίας ή προϊόντα καταναλωτικά πού στηρίζονται σέ δυνατό έμπορικό όνομα. Κανένας όμως άπ' αυτούς τούς τομείς δέν παρέχει εύκολη βάση γιά επιχειρηματική ανταπόκριση από μέρους του μέσου Έλληνα επιχειρηματία, τουλάχιστον στήν περίοδο αυτή. (βλ. Δ. Πετρογιάννη: «Η κριτική τής κριτικής του Ν. 1116/81». *Οικ. Ταχ.μος* 15.4.82 σελ. 36).

Στήν περίοδο 1977-81 οί ιδιωτικές επενδύσεις στήν Ελλάδα σέ σταθερές τιμές του 1970, μειώθηκαν μέ μέσο έτήσιο ρυθμό 3,9%. Έτσι στό 1981 τό ύψος τους έφτασε τά 57 δις δρχ. σέ σύγκριση μέ τό 66,75 δις. δρχ. του '77.

Ο ύφυπουργός Συντονισμού κ. Ρουμειώτης ύπογράμμισε σέ δηλώσεις του (23.4.82) «Δέν άρκει ένα νομοσχέδιο γιά νά λύσει τό πρόβλημα στασιμότητας τών επενδύσεων τό όποιο εξαρτάται και από άλλους παράγοντες και ίσως πίο άποφασιστικούς όπως ό πληθωρισμός ή ύποτίμηση τής δραχμής κλπ. πού όπωσδήποτε δημιουργούν κλίμα άβεβαιότητας».

Δέν είναι δυνατό νά κατανοήσουμε τί ουσιαστικά κάνει τήν κυβέρνηση νά προβάλλει άπ' τήν άλλη μεριά, τή βεβαιότητα ή νά διατηρεί τίς έλπίδες ότι σύντομα οί ιδιωτικές επιχειρήσεις θά προχωρήσουν σέ επενδύσεις; και άκόμη περισσότερο ότι θά βοηθήσουν στήν ανάπτυξη τών περιφερειών; Άς μήν ξεχνάει ότι παρά τό σύστημα τών κινήτρων, παρά τήν «άσυδοσία» και τήν ευχέρια άπολαβής ύψηλών «δωρεών» τών προηγούμενων χρόνων, οί επενδύσεις κυμαίνονταν στά παραπάνω επίπεδα!

Θεωρούμε ότι ή κυβέρνηση θά πρέπει νά άφήσει τίς ταλαντεύσεις και τήν άπεριόριστη έμπιστοσύνη στήν ιδιωτική πρωτοβουλία» και νά στραφεί ουσιαστικά στήν κατεύθυνση μιάς έντονης κοινωνικής και κρατικής παρέμβασης στήν οίκονομία και ανάπτυξη, άξιοποιώντας τά μεγάλα χρέη τών επιχειρήσεων γιά άσκηση έλέγχου και προσανατολισμού τους σέ αναπτυξιακή κατεύθυνση, ένισχύοντας συνεταιρισμούς, κοινοπραξίες, Ο.Γ.Α., προχωρώντας στήν έκδημοκρατισμό του δημόσιου τομέα τής οίκονομίας και σέ σημαντικές κρατικές επενδύσεις και κέραν του προϋπολογισμού μέ τήν άξιοποίηση και ξένων κεφαλαίων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κ. Βαΐτσος, Τ. Γιαννίσης, Π. Πετράκης: *Στρατηγικές έπιλογές γιά τήν ανάπτυξη τής Έλληνικής Βιομηχανίας*. Υπομνημόνιο Βιομηχανίας και Ένεργείας. Φεβρουάριος 1982.
2. Γ. Βανδώρος: *Η διερεύνηση τών εξελίξεων και τών ιδιομορφιών τής Έλληνικής Βιομηχανίας και ειδικότερον τής άπασχόλησεως του Τόπου έγκαταστάσεως κατά τήν περίοδο 1958-1973*. Αθήνα 1977.
3. G. N. Yannopoulos, J. H. Dunning. «Multinational Enterprises and Regional Development: An Exploratory Paper». *Regional Studies*. Vol 10, p.p. 389-399, 1976.
4. Ν. Γιατράκος: «Τό Έλληνικό Περιφερειακό Πρόβλημα. Πρόταση γιά μιά νέα περιφερειακή Πολιτική». Αθήνα 1980.
5. Ν. Δαούλη-Ρεμαντά: «Κίνητρα Βιομηχανικής Βιοτεχνικής μεταλλευτικής και Τουριστικής ανάπτυξεως και Παραγωγής». Γραφείο Διοικητικών και Οικονομικών Μελετών. Αθήνα 1979.
6. DATAR, Association Bureaux Provinces, C.C.I.P. «Aides au développement régional». Paris 1979.
7. F. Delmotte: «Σχέδιο έκθέσεως επί τής πρώτης περιοδικής έκθέσεως περί τής οικονομικής και κοινωνικής κατιστάσεως τών περιφερειών τής κοινότητας». COM (80) 816 τελικό. 13.11.81 P.E. 73432 άναθ.
8. ΔΟΞΙΑΔΗ, Γραφείο. «Έθνικό Χωροταξικό Σχέδιο και Πρόγραμμα τής Ελλάδας. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ». Έκθεση άρ. 19 Τόμος III Οκτώβριος 1980.
9. ΕΛ.Ε.Μ.Ε.Π.. Ομάδα Έργασίας. «Η Έλληνική Βιομηχανία στό περιθώριο τών διεθνών εξελίξεων». *Η Βιομηχανία στήν Ελλάδα (3 Οικονομικό Πλαιοσιο)*. Τ.Ε.Ε. Συνέδριο 2-6.2.81.
10. ΚΕΠΕ: «Η άποτελεσματικότητα τών φορολογικών κινήτρων έν Ελλάδα και προτάσεις διά τήν μεταρρύθμισιν αυτών». Αθήνα 1967.
11. ΚΕΠΕ: Πρόγραμμα Άναπτύξεως 1976-80. α) Περιφερειακή ανάπτυξης, β) Χωροταξική πολιτική. Έκθεση Ομάδας έργασίας. Αθήνα 1976.
12. Κ.Ε.Π.Ε.: «Τό σύστημα κινήτρων περιφερειακής και οίκονομικής ανάπτυξης. Περιγραφή, Άξιολόγηση, Νέες Προτάσεις». Έκθεση Ομάδας Έργασίας. Αθήνα 1980.
13. Κ. Κιούκη, Α. Παλακών νιδη: «Η πολιτική κινήτρων στις χώρες τής ΕΟΚ». *Οικ. Ταχ.μος*, 20.5.82 σελ. 55-60, 27.5.82 σελ. 56-58.
14. Α. Κιντήης: «Η περιφερειακή βιομηχανική ανάπτυξη στά πλαίσια του 5^{ου} προγράμματος 1966-70». ΚΕΠΕ. Αθήνα 1966.
15. Commissariat General du Plan. «Aménagement du territoire. (Rapport du comité)». *Préparation du Huitieme Plan 1981-85*. La Documentation Française 1980.
16. COM (81) 589 τελικό: Πρόταση Κανονισμού τής Έπιτροπής τών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προς τό Συμβούλιο. «Περί Τροποποιήσεως του Κανονισμού 724 75 Περί ίδρύσεως Ε.Τ.Π.Α.». Αθήνα 1980.
17. Ν. Κόνσολα: «Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική». Τεύχος Β. Αθήνα 1980.
18. Γ. Κώττης: «Βιομηχανική Άποκέντρωση και Περιφερειακή Άνάπτυξη». IOBE '80.
19. Latham W.R. «Location behavior in manufacturing industries» *Studies in applied Reg. Sciences*. Vol 4, 1976, 151.
20. La Lettre du lu DATAR No 65, 12/8-1/82 p. 1-4 editorial. No 66 2/82 p. 1 editorial.
21. Ν. Μαρματάκης: «Θεωρία και πολιτική τών κινήτρων γιά τήν οίκονομική ανάπτυξη». Αθήνα 1969.
22. Δ. Πετρογιάννη: «Η κριτική τής κριτικής του Ν. 1116 81» *Οικ. Ταχ.μος*, 15.4.82 σελ. 35-36.
23. Δ. Στεργίου: «Γιά πράγματι παραγωγικές επενδύσεις». *Οικ. Ταχ.μος*, 7.1.82 σελ. 5-6.
24. Σύνδεσμος Έλληνικών Βιομηχανιών: *Δελτίον*. «Θέσεις γιά τά κίνητρα». Τεύχος 377 15.3.82.
25. ΤΕΕ: «Οί άπόψεις του ΤΕΕ γιά τό Ν Σ «περί αναπτυξιακών κινήτρων». *Ένημερωτικό Δελτίο*. Τεύχος 1202, 19.4.82 σελ. 6-7.
26. ΤΕΕ: «Οί κατ' άρθρο προτάσεις του ΤΦΦ στό Ν.Σ. γιά τά αναπτυξιακά κίνητρα». *Ένημερωτικό Δελτίο*. Τεύχος 1208, 31.5.82 σελ. 7-9.
27. Υ.Π.Α.Θ. «Θράκη. Άνάλυση Έπενομοσύνης του ιδιωτικού τομέα στή μεταποίηση μέ βάση τά κίνητρα του Ν. 297/76». Υπ. Συντονισμού. Κομοτηνή '82.
28. Α. Χατζησωκράτης «La décentralisation de la region d' Athènes». *Mémoire du D.E.A. Paris - Dauphine*. 1978.